

Společnost pro trvale
udržitelný život
vás zve na diskusní seminář

**Cesty k udržitelné
výrobě a spotřebě v ČR –
změna pravidel, inovace,
ekodesign**

**úterý 5. 3. od 16 do 18
hod v Klubu technků,
Novotného lávka**

podrobnosti na <https://stuz.cz>

též on-line na
<https://bit.ly/stuz202403>

Panelisté:

Michaela Ličeníková, Eliška Novák Knotková, Matěj
Melecha, Tomáš Mrkvica, Renata Říhová, Jana
Dlouhá

Cesty k udržitelné výrobě a spotřebě v ČR – změna pravidel, inovace, ekodesign

Seminář Společnosti pro trvale udržitelný život, 5.3. 2024 od 16:00 do 18:00, Klub techniků, Novotného lávka. Spolupředatel: Centrum pro otázky životního prostředí UK

Tématem semináře jsou nové trendy v udržitelné výrobě a spotřebě (SDG 12), a jak se promítají do české legislativy, praxe firem, informačního prostředí, včetně vzdělávání. Výchozí tezí je, že v této oblasti dochází k zásadním změnám pravidel, o kterých česká veřejnost vč. zainteresovaných aktérů neví nebo se na novou situaci nedostatečně připravuje. Předpisy cílí i na spotřebitele, kterým nabízí širokou škálu možností odpovědného rozhodování, k němuž ale musí být motivováni. Seminář má nejen částečně zaplnit informační mezery, které otevírají prostor populistickému výkladu toho, co nás čeká, ale především ukázat (složitě) cesty, kterými lze přeložit obecnou odpovědnost do konkrétních opatření. Ta mají potenciál zásadně proměnit výrobní postupy i naše zvyklosti a životní styl – samozřejmě pokud je všichni vezmeme za své.

Program semináře:

Michaela Líčeníková, odbor vnitřního trhu a služeb EU, Ministerstvo průmyslu a obchodu

Zástupkyně MPO ukáže perspektivu udržitelné výroby a spotřeby z hlediska právě přijímané evropské legislativy – stručně představí chystaný nový právní rámec, který bude účinný v horizontu 2 let.

Eliška Novák Knotková, Balance is Motion <https://www.balanceismotion.com/>

Ekodesign je hlavní předmět činnosti studia Balance is Motion – Eliška představí zkušenosti se zapojením LCA, digitálních produktových pasů a cirkulárních principů do produktového designu i kreativních konceptů. Prezentaci zasadí do obecnějšího rámce chystané změny směrnice o ekodesignu.

Matěj Malecha, Pábení, <https://www.pabeni.cz/> Zúčastní se pouze online.

Matěj zvítězil v mezinárodní soutěži Best in Design (běží pod záštitou Zlin Design Week) s *Kompasem udržitelného podnikání* – představí samotný Kompas i to, jak vznikl a k čemu slouží (uplatnění principů designu v praxi).

Tomáš Mrkvica, Cirkulární centrum Jaroměř, www.recyupcy.cz

Cirkulární centrum vzniká v Jaroměři, a jednou z jeho hlavních aktivit je ekodesign a podpora cirkulárních projektů.

Jana Dlouhá, Centrum pro otázky životního prostředí UK, <https://czp.cuni.cz/>

Ekodesign je příležitostí k rozvíjení kompetencí pro budoucnost ve vzdělávání – představeny budou Metodické listy pro učitele základních a středních škol, které shrnují jeho hlavní principy (z hlediska pedagogiky i ekologie) a také obecné postupy designu.

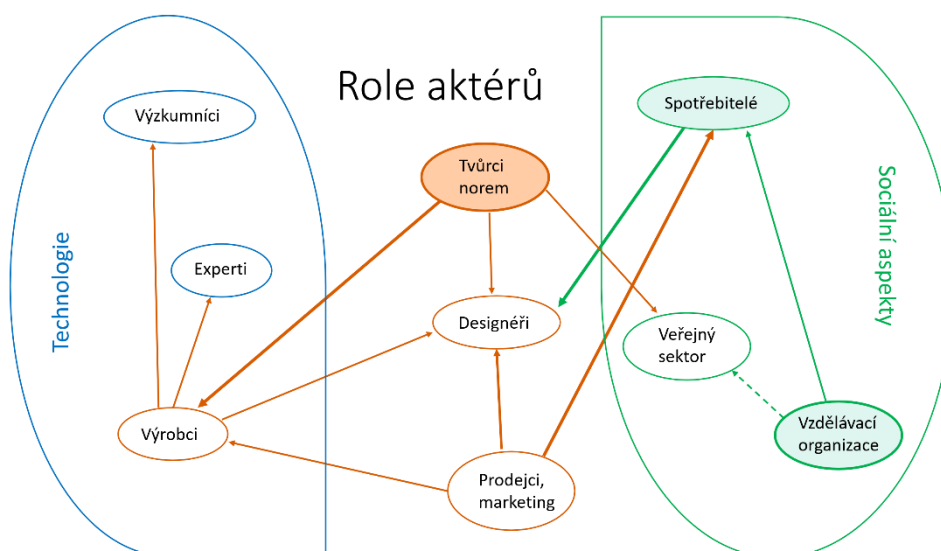
Eko-výrobek a jednotliví aktéři jeho vzniku

Každý výrobek prochází procesem, kdy je navržen (ideálně designovými postupy), vyroben (ze surovin či umělých materiálů), dopraven ke spotřebiteli, zakoupen a užíván. Tento „životní cyklus“ končí s koncem jeho životnosti, například když se pokazí, nebo nesplňuje nároky, jež se objevují s technologickým pokrokem („stárnutí“ počítačů a elektroniky obecně). Pak nastupuje čas k jeho likvidaci, v lepším případě nabízí příležitosti k znovuvyužití a/nebo recyklaci, nevyužitelné části nebo celé výrobky musí být adekvátně zlikvidovány.

V každé části tohoto „životního cyklu“ se výrobku věnují lidé k tomu určení, většinou vyškolení experti na daný proces.

Eko-výrobek však často není snadné navrhnout a vyrobit tak, aby plnil své základní funkce. Je třeba široké spolupráce mezi designéry, kteří se v tomto umění stále zlepšují, a dalšími *aktéry* (skupinami lidí se stejnými zájmy a odborností), kteří prosazují principy *cirkulární ekonomiky*.¹ Do životního cyklu eko-výrobku tak vstupuje mnoho aktérů, s různými rolami viz Obr. 1

Obrázek 1: Aktéři životního cyklu výrobku

Hlavní aktér – Designér

Nejdůležitějším aktérem je designér, který navrhuje výrobky a může tak změnit jejich vlastnosti, ale i způsob jejich výroby, a dokonce i to, jak budou užívány – omezit jejich nepříznivé dopady ve všech těchto ohledech. Pokud by všechny výrobky byly navrhovány na principech ekodesignu, změnil by se s jejich povahou nejspíš i náš životní styl, kromě zlepšení stavu prostředí. Žili bychom zdravěji a svět by se neplnil odpady. Designér tedy může ovlivnit podobu světa...

¹ Viz https://www.enviwiki.cz/wiki/Z%C3%A1kladn%C3%AD_principy_ekodesignu_z_hlediska_cirkul%C3%A1rn%C3%AD_ekonomiky nebo též [Cirkulární ekonomika z Enviwiki](#)

Co ale *designér* vlastně dělá? Tento člověk, často i celé designérské *studio*, stojí na počátku životního cyklu výrobku – navrhuje materiály, podobu a funkce výrobku, i postupy, jak bude vyroben. Hledí přitom až na konec jeho životnosti – s cílem umožnit snadnou recyklaci jeho složek či součástí, které již nelze dále použít. Zároveň designéři zprostředkují vztahy mezi všemi dalšími aktéry: navrhují, z čeho výrobky budou, a dávají tak zadání *těžařům* surovin nebo *výrobcům materiálů*; určují, co a jak budou *firmy* vyrábět, aby vyhověly *politikům*, zákonům a předpisům, a hlavně aby uspokojily *spotřebitele*. Protože zájmy těchto různorodých aktérů jsou často rozdílné, je úloha designérů velmi obtížná – o to ale zajímavější. Z těchto náročných úkolů mohou netradiční řešení v rámci cirkulární ekonomiky!

Obrázek 2: Cirkulární ekonomika

Výrobce, firma – pro ně designér navrhuje

Důvodem, proč si firmy najímají eko-designéry, jsou četné předpisy, které musí splňovat. Od r. 2024 musí například firmy reportovat informace podle nových jednotných standardů v rámci EU, která zavedla povinnost tzv. ESG reportingu – což je podávání pravidelných zpráv o environmentálních, sociálních a správních souvislostech každodenní činnosti společnosti (ESG je zkratka pro Environmental, Social, Governance).² ESG má za cíl zachytit všechna nefinanční rizika a příležitosti, které jsou součástí činnosti velkých firem. Standardy ESG reportingu navedou firmu na potřebná data, která pokrývají 10 tematických oblastí včetně klimatu, znečištění, vodních zdrojů, biodiverzity, cirkulární ekonomiky, a jiných. Povinnost ESG reportingu vyplývá z úsilí Evropské unie, která vytvořila jednotná pravidla jako součást směrnice CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive).³

² Viz <https://csrd.cz/co-je-esg-a-proc-je-dulezite/>.

³ Tato směrnice CSRD schválená Evropským parlamentem v listopadu 2022 počítá s účinností pro firmy od roku 2024, některé podniky ale dostanou čas navíc. Rok 2024 je zcela závazný pouze pro největší české podniky, které už od roku 2018 musí reportovat nefinanční zprávy dle dřívější směrnice NFRD. Více viz <https://csrd.cz/vse-dulezite-o-csrd/>.

Spotřebitel – nejdůležitější „koncový“ aktér

Je jasné, že firmy vyrábějí své produkty pro spotřebitele. Užitečnost produktů, nebo zájem spotřebitelů o výrobek, je hlavní hnací silou, která kola výroby roztáčí. Může se požadavek na zajištění jeho ekologických vlastností stát brzdou výrobních procesů? Odpověď je – ne, často je tomu naopak. Spotřebitelé výrobky s environmentálně příznivými parametry začínají vyhledávat, je to trend, který bude sílit. Není to ale samozřejmý proces a je třeba mu pomáhat. K tomu může pomoci např. relevantní vzdělávání.⁴ Aby se tento vzdělaný spotřebitel dokázal odpovědně rozhodovat, musí mít dostupné informace o environmentálním profilu výrobků – to mu zajišťují relevantní předpisy.

Závěr: kdo všechno prosazuje eko-výrobky a jak?

Teprve souhra různých opatření na různých úrovních může prosadit ekodesign výrobků a nastartovat relevantní změny ve výrobě a spotřebním chování. Tato opatření jsou tak připravována a zajišťována různými aktéry, v těchto oblastech:

- Legislativní – zde jde o dodržování veškerých norem, limitů a jiných předpisů
  - k tomu pak politici stanovují strategické cíle, volí vhodné indikátory pro jejich sledování
- Ekonomické – cílem je zohlednit externality, navrhnout a prosadit ekologické daně a dotace
  - zde působí aktéři na finančním trhu podporující podnikání
- Technologické – inovace výroby a provozu zařízení mění parametry výrobního procesu
- Dobrovolné aktivity průmyslu, když podniky hrají roli „agenta změny“ – například co se týče ekoeфекtivity, ekodesignu, norem [EMAS](#), [norem řady ISO 14000](#), ...
  - sem patří i dobrovolné dohody mezi vládou a průmyslem⁵ a systémy značení ekologicky šetrných výrobků⁶
- Na úrovni spotřebitele: změny životního stylu, spotřebního chování, zvyklostí
  - včetně participace a projektů spolupráce

Tato směrnice má přispět k řešení problému greenwashingu a umožnit udržitelné financování. Je důležitá pro to, aby se k investorům a bankám začaly včas dostávat jednotné informace od firem o jejich udržitelnosti. To je zásadní pro financování změn v ekonomice.

Povinnost reportovat ESG informace podle nových standardů mají firmy pokud:

- a) jsou jejich cenné papíry obchodované na regulovaných trzích na burze (mimo mikro společnosti)
- b) splňují alespoň 2 ze 3 těchto kritérií:
  - má více než 250 zaměstnanců
  - má čistý obrat minimálně 1 miliarda korun
  - vlastní aktiva v rozvaze vyšší než 500 milionů korun

Zdroj: Bold Future (2022). [Udržitelnost k efektivnímu byznysu](#)

⁴ S tímto cílem již v r. 2021 vznikly ucelené materiály pro výchovu spotřebního chování, viz: www.odpoved-naspotreba.cz

⁵ Viz https://www.enviwiki.cz/wiki/Dobrovoln%C3%A9_environment%C3%A1ln%C3%AD_dohody.

⁶ Více zde: https://www.enviwiki.cz/wiki/Ozna%C4%8Dov%C3%A1n%C3%AD_ekologicky_%C5%A1etrn%C3%BDch_v%C3%BDrobk%C5%AF.

Každé z těchto opatření má „v kompetenci“ jiný aktér: legislativní opatření spadají do rámce politik, které určuje EU a národní vlády. Tyto politiky pak utvářejí další nástroje k prosazování strategických cílů (např. indikátory) a regulují ekonomiku (stanovují normy pro výrobky, určují daně, prosazují dotační politiku). Technologická opatření jsou součástí aplikovaného výzkumu a inovací, často se prosazují na bázi dobrovolných iniciativ průmyslu, který sleduje vývojové trendy nejen v technologiích, ale i co se týče vývoje legislativy, předpisů a zájmu spotřebitelů. Iniciativy na individuální a komunitní úrovni, které mění chování a životní styl dané společnosti, jsou pak často důsledkem vhodného vzdělávání.

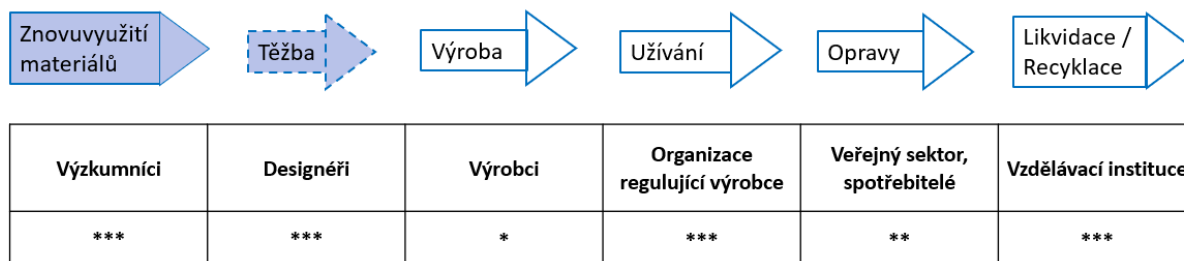
Všichni tito aktéři společně prosazují změny, které se týkají činnosti dvou aktérů hlavních – výrobců a spotřebitelů. Výrobci musí změnit výrobní postupy, a to již od fáze těžby/využití surovin, a předvídat způsoby nakládání s odpady, které vzniknou po skončení životnosti výrobků. Spotřebitelé by zase měli nejen pozitivně reagovat na inovace (ekodesign) výrobků, ale v ideálním případě je také vyžadovat, aktivně vyhledávat a všemožně podporovat.

Celkově se tak utváří nové vztahy mezi výrobcí a spotřebiteli, tedy vztahy výsostně ekonomické, a ve své podstatě také ekonomika jako taková.

Akteři v jednotlivých fázích životního cyklu výrobku

Zde znázorníme graficky aktéry v jednotlivých fázích životního cyklu výrobku (spolu s relevantními předpisy).

Materiály – zdroj / původ

Předpisy, např.

[Strategie v oblasti chemických látek](#) – její součástí jsou pravidla pro klasifikaci a označování těchto látek ve výrobcích.

[Opatření usměrňující využití plastů](#) se zaměřují na různé druhy plastů a rozmanité způsoby nakládání s nimi.

Výroba – technické parametry výrobku

Výzkumníci	Designéři	Výrobci	Organizace regulující výrobce	Veřejný sektor, spotřebitelé	Vzdělávací instituce
**	***	**	***	*	***

Předpisy dle jednotlivých druhů výrobků, například:

- [Strategie EU v oblasti plastů](#)
- [Strategie EU pro udržitelný a oběhový textil](#) z roku 2022
- [Předpisy EU pro obaly](#) v různých fázích životního cyklu
- Opatření týkající se [potravin](#)
- ...

Užívání – důraz na sociální aspekty

Výzkum, evidence	Designéři	Výrobci	Organizace regulující užívání	Veřejný sektor, spotřebitelé	Vzdělávací instituce
	***	*	***	**	***

[Předpisy](#), jak zajistit především **energetickou úspornost** při užívání výrobků:

Chladničky, pračky, myčky nádobí, elektronické displeje (včetně televizorů), světelné zdroje a samostatné ovládací zařízení, elektrické motory,...

[Pravidla](#) stanovující maximální **spotřebu vody**, obsah **chemických látek** atd.

Životnost výrobků, opravy

Výzkumníci	Designéři	Výrobci	Organizace regulující výrobce	Veřejný sektor, spotřebitelé	Vzdělávací instituce
*	**	*	***	***	**

[Opatření k posílení ochrany spotřebitelů](#) před nedůvěryhodnými nebo nepravdivými environmentálními tvrzením, s cílem zajistit **informace o trvanlivosti a opravitelnosti výrobků**.

EK prosadila několik [opatření v oblasti ekodesignu](#): Směrnici o prodeji zboží, tzv. [Sale of Goods Directive](#); opatření k zajištění dostupnosti náhradních dílů atd.

Recyklace, návrat do výrobního řetězce

Výzkum, evidence	Design	Výroba	Regulace	Veřejný sektor, spotřebitelé	Vzdělávání
**	***	**	***	***	***

Pro míru recyklace existují [předpisy](#) – ty mají zpřísnit nakládání s odpady, podpořit a zlepšit (inovovat) postupy recyklace, a také omezit množství odpadu, který končí na skládkách.

Dle [Akčního plánu](#) je dlouhodobým cílem „nulové znečištění“, tzv. [Zero Waste](#).

Aby bylo možné navrhnout a vyrobit eko-výrobek tak, aby dobře fungoval, a zároveň co nejméně škodil životnímu prostředí, musí se na jeho vzniku podílet různé skupiny lidí se stejnými zájmy a odborností, což jsou tzv. *aktéři*. Ti musí spolupracovat, aby se podařilo spojit různé zájmy, mohl tak vzniknout eko-výrobek, který bude dobře sloužit lidem a nebude škodit přírodě. Jenom tak se naplní principy *cirkulární ekonomiky*, což není vůbec samozřejmé: znamená to změnu v pohledu na roli, již mají výrobky hrát v životě jednotlivce i společnosti, ale i další změny: například v technologiích, postupech výroby a prodeje zboží, informacích a chování veřejnosti. Designér je mezi aktéry, kteří se na těchto změnách podílí, aktérem hlavním, jeho úloha by ale byla velmi obtížná, pokud by mu další aktéři nepomáhali. Například nenabízeli výsledky výzkumu v podobě nových materiálů a technologií (výzkumníci), nebo nebyli ochotně (často dobrovolně) změnit zaměření své výroby a její průběh.

Různí aktéři v životním cyklu eko-výrobku jsou popsáni v Tabulce 1; vztah mezi nimi je znázorněn na Obrázku 1 v metodickém listu *Eko-výrobek a jednotliví aktéři jeho vzniku*.

Centra výzkumu	Organizace vytvářející normy	Designéři	Firmy – výrobci	Veřejný sektor, spotřebitelé	Vzdělávací instituce	Organizace – zpracování odpadu, recyklace
Environmentální inovace	Regulace, nastavení norem	Návrhy inovovaných produktů	Výroba inovovaných produktů	Služby a infrastruktura pro spotřebiteleⁱ	Informování veřejnosti	Řeší důsledky neudržitelnosti produktů
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze – Ústav udržitelnosti a produktové ekologie ⁱⁱ	Evropská komise – vytvořila Akční plán EU pro oběhové hospodářství ⁱⁱⁱ	Designéři dětem – např. pro módu http://designeridetem.cz/moda-a-upcycling/	Kreativní průmysly	Zadavatelé odpovědných veřejných zakázek	Vysoké školy (viz centra výzkumu)	Aktéři vytvářející normy a ti, kteří odpovídají za jejich naplňování. ^{iv}
Masarykova univerzita v Brně – Institut pro udržitelnost a cirkularitu	Evropská unie – založila program ekoznaček ^v	https://www.czechdesign.cz/udrzitelniny-design	České i zahraniční značky v oblasti módy: Freshables a jejich udržitelné firmy	Komunitní sdílení výrobků – „knihovny věcí“	Poradenství a osvěta – Ciraa ^{vi}	CENIA – Informační systém odpadového hospodářství ISOH

Česká zemědělská univerzita – Platforma pro bioekonomiku České republiky	Agentura pro ekologicky šetrné výrobky ČR ^{vii}	Multidisciplinární designérské studio Q Designers ^{viii}	Tradiční, místně zakotvené firmy: FOREWEAR a Fokus Vysočina , RE:PARÁDA ,...	Komunitní výměna výrobků – swaps	„Laboratoře“ pro testování postupů (eko)designu – např. Kampus Hyberská	Obce – zajišťují odpadové hospodářství (viz Metodický list 6)
Institut cirkulární ekonomiky	CENIA (MŽP) ^{ix} – Národní program označování výrobků a služeb – ochranná známka Ekologicky šetrný výrobek	UMPRUM, Ateliér designu výrobků	Experimenty s designem a materiály přímo ve výrobě jsou provozně náročné	Organizace vyvíjející aktivity v oblasti oprav výrobků a svépomocných dílen ^x	Síť center environmentálního vzdělávání a další nevládní organizace	Recyklační firmy – katalog firem ^{xi}
Inovační centra, start-upy. Technologické firmy se zájmem o inovace	Rada kvality ČR ^{xii}	Dezeen		Centra opětovného použití (re-use centra)	Platforma uMĚNÍM – sdružuje organizace pro využití umění ve vzdělávání	Odpadové tržiště ^{xiii}
Experti v oblasti digitálních pasů ^{xiv}	EU – digitální materiálové pasy výrobků – v evropském prostoru mají vstoupit v platnost od roku 2024. ^{xv}					Svozové firmy ^{xvi} Skládky a další formy likvidace odpadu ^{xvii}
Výzkum o sociálních aspektech užívání obecně chybí	EU – návrh směrnice o opravitelnosti					Bioplynové stanice a spalovny odpadu

Ta je dnes chápána jako integrální preventivní strategie aplikovaná ve výrobní sféře, jejímž hlavním úkolem je odstraňovat příčiny, způsobující znečišťování životního prostředí, s důrazem na minimalizaci odpadů, ve vztahu jak k výrobku, tak k realizaci nějaké služby,

Integrovaná výrobní politika (IPP)...

...specifikuje hlavní směry a nástroje pro definování nových postupů vývoje výrobků a služeb. Základním cílem IPP je snižování využívání přírodních zdrojů a snižování negativních environmentálních dopadů všech druhů odpadů, a to v úzké spolupráci všech zainteresovaných skupin společnosti, tj. především výrobních podniků, obchodů, spotřebitelů a rovněž státních institucí – vlády.

Další výzvou IPP je systematické vytváření lepších tržních podmínek pro „zelené“ výrobky (např. se značkou „Ekologicky šetrný výrobek“) a „zelené nakupování“.

ⁱ Otevření možností pro sdílení, znovu-využívání, re-, up-cyklaci.

ⁱⁱ kurz „Oběhové hospodářství“.

ⁱⁱⁱ balíček obsahuje návrh nových pravidel, jež **zlepšují postavení spotřebitelů v ekologické transformaci** tak, aby byli lépe informováni o environmentální udržitelnosti výrobků a lépe chráněni před „lakováním nazeleno“. Zdroj: <https://www.socr.cz/zpravodajstvi/tz-ek-zelena-dohoda-udrzitelne-vyrobky-budou-normou-a-evropa-mene-zavisla-na-externich-zdrojich>.

^{iv} MŽP ČR je navrhovatelem a je odpovědné za naplňování zákona č. 541/2020 Sb. O odpadech, který stanovuje základní pravidla pro nakládání s odpady; dále jsou zde v platnosti metodické pokyny Ministerstva životního prostředí shrnuté na jeho stránkách: https://www.mzp.cz/cz/legislativa_metodicke_pokyny_odpady. Cíle pro nakládání s odpady a opatření pro jejich dosažení jsou stanoveny Plánem odpadového hospodářství České republiky (POH ČR): https://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr. Více viz https://www.mzp.cz/cz/odpady_podrubrika.

^v Dobrovolný systém, zaměřený na výrobky i na služby, který vznikl z nařízení Rady Evropského hospodářského společenství (EHS) z 23. března 1992 (EEC No. 880/92 on a Community eco-label award scheme), revidováno nařízením Evropského parlamentu a Rady Evropského společenství (ES) č. 1980/2000. Zdroj: <https://www.enviprofi.cz/33/ekolabeling-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EkV75G4Ef0m1R2rl70jm2GQwQ4IHZncPOw/>.

^{vi} Viz <https://www.ciraa.eu/tag/ekodesign/>.

---

vii Agentura je výkonným a odpovědným orgánem programů prezentovaných ekoznačkami a realizovaných v České republice v souladu s ČSN ISO 14024 Environmentální značení a prohlášení, typ I a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1980/2000, o programu udělování ekoznačky Evropské unie "The Flower". Zdroj: <https://www.enviprofi.cz/33/ekolabeling-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EkV75G4Ef0m1R2rl70jm2GQwQ4IHZncPOw/>.

viii Průkopník v oblasti ecodesignu v Česku: „Před devíti lety lidé v Čechách vnímali ekodesign jako téma, ale ještě za něj neutráceli.“ Produkty vyrobené pomocí ekodesignu jsou samozřejmě dražší než například import z Číny: „Pokud děláte věci kvalitně a udržitelně, musí se optimalizovat výrobní technologie, řešit certifikace a zlepšit materiály. To se nevyhnutelně promítá i do ceny“.

Vnímání ekodesignu se v Česku začíná otáčet a udržitelnost se stává trendem, který cítí již každá firma i občan. Češi jsou nyní daleko více připraveni. Viz <https://spolecne-udrzitelne.cz/aktuality/inspirace/q-designers--prukopnici-ceskeho-ekodesignu>.

ix CENIA, Oddělení podpory společenské odpovědnosti. Garantem ekoznačení je Ministerstvo životního prostředí. Program byl vyhlášen 14. dubna 1994. Systém vznikl z iniciativy ministra životního prostředí a ministra hospodářství. Návrh přednesl ministr životního prostředí a souhlas vlády k jeho realizaci byl dán vládním usnesením č. 159/93 ze dne 7. března 1993. Na základě tohoto usnesení byl 14. dubna 1994 vyhlášen ecolabelingový systém nazvaný: Národní program označování výrobků ochrannou známkou "Ekologicky šetrný výrobek".

Systém řízení českého programu ekoznačení Český ecolabelingový program. Český ecolabelingový program je systém státní, jehož strukturu tvoří následující subjekty:

- Ministerstvo životního prostředí České republiky jako garant programu,
- ministr životního prostředí ČR jako rozhodující orgán,
- **Rada pro ekologicky šetrné výrobky** jako odborný a poradní orgán ministra životního prostředí v otázkách programu,
- **Agentura pro ekologicky šetrné výrobky** jako výkonný orgán programu, která zároveň plní i funkci sekretariátu rady,
- vybrané autorizované a akreditované laboratoře a zkušebny, externí odborníci.

Zdroj: <https://www.enviprofi.cz/33/ekolabeling-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EkV75G4Ef0m1R2rl70jm2GQwQ4IHZncPOw/>.

* Např. [Opravárna](#), Z pokoje do pokoje, komunitní dílna Ponk, Hobbylab, Makerspace, Cirkulární dílna HYB4 a další.

xi Viz též <https://www.firmy.cz/Remesla-a-sluzby/Ekologicke-sluzby/Recyklace-odpadu>.

xii Založení a mnohaletá realizace programů ... Národní ceny České republiky za společenskou odpovědnost a udržitelný rozvoj Viz <https://www.narodniportal.cz/rada-kvality/>.

xiii Již existuje firma Cyrkl - Digitální odpadové tržiště (mezinárodní technologická a poradenská společnost), kde lze prodávat nebo nakupovat průmyslový odpad, vedlejší produkty, druhotné suroviny nebo použité materiály, viz <https://www.cyrkl.com/cs>.

xiv Dle odborníků samotné technické řešení spojené s vytvořením digitálních pasů není problémem. Různé softwary či aplikace tohoto typu na trhu už existují, příkladem je nizozemský start-up [Circularise](#) či platforma [Madaster](#) pro stavebnictví. Zdroj: <https://www.businessinfo.cz/clanky/digitalni-pasy-vyrobk-u-dalsi-byrokraticka-zatez-nebo-prilezitost-k-rozvoji-ekonomiky/>.

Start-up Circularise má také **velkou podporu ze strany Evropské komise**. Circularise totiž svým softwarem pro evidenci materiálů poskytuje řešení pro strategické plány EU v oblasti dekarbonizace nebo evidence nefinančních dat ESG. A to zároveň v plné ochraně dat díky blockchainové technologii. Zdroj: <https://www.ciraa.eu/jak-zavest-digitalni-pasy-do-prumyslu/>.

^{xv} Legislativně se budou opírat o nové Nařízení o ekodesignu udržitelných výrobků a týkat se budou nejprve vybraných odvětví – textilního průmyslu, stavebnictví a zpracování průmyslových baterií a baterií pro elektromobily. Seznam požadavků na digitální produktové pasy obsahuje zmíněný návrh Nařízení o ekodesignu udržitelných výrobků (znění tady). Zdroj: <https://www.ciraa.eu/tag/ekodesign/>.

^{xvi} Pro výběr firem zajišťujících služby odpadového hospodářství obce je třeba zvažovat řadu kritérií – viz např. <https://www.ekokom.cz/cz/obce-a-mesta/uzitecne-informace/jak-vybrat-svozovou-firmu/>.

^{xvii} Odpadové firmy, viz např.: <https://www.kaiserservis.cz/> nebo <https://www.vs-ekoprag.cz/> a další.

^{xviii} Zdroj: <https://www.businessinfo.cz/navody/environmentalni-znacenipomocprumyslu/>.

Cesty k udržitelné výrobě a spotřebě v ČR – změna pravidel, inovace, ekodesign

Seminář Společnosti pro trvale udržitelný život, 5.3. 2024 od 16:00 do 18:00, Klub techniků, Novotného lávka. Spolupořadatel: Centrum pro otázky životního prostředí UK

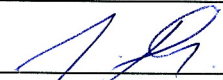
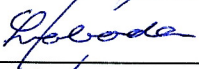
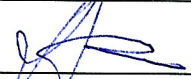
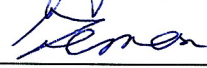
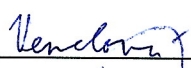
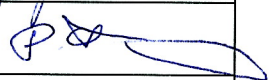
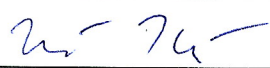
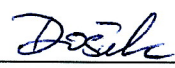
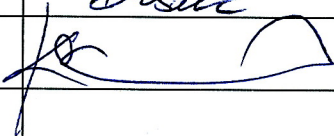
Prezenční listina

Seminář:

Cesty k udržitelné výrobě a spotřebě v ČR – změna pravidel, inovace, ekodesign

5.3. 2024 od 16:00 do 18:00, Klub techniků, Novotného lávka

Centrum pro otázky životního prostředí UK, Společnost pro trvale udržitelný život

Jméno	Instituce	Podpis
Jana Dlouhá	COEP UK	
Emmanuel Svoboda	STUŽ	
Tomáš Mrkvica	FORTART z.s.	
Jaroslav Svoboda	CHP z.s.	
JAN ZEMAN	STUŽ	
KATKA VENCLOVÁ		
MICHAELA LIČENÍKOVÁ	MPO	
LUCIE ŠTEFANSKÁ		
Pavel ŠREMER	STUŽ	
ELŠKA NOVÁK KUOTKOVÁ	BALANCE IS MOTION	
JIRÍ DOŠEK		
KAROLKA ŠEABCOVÁ	ARMKA	

Online účastníci workshopu Ekodesign

Meeting ID	Topic	Start Time
95581702437	Beseda STUŽ Ekodesign	05.03.24 15:42:30
Name (Original Name)	User Email	Total Duration (Minutes)
Jiří Dlouhý	jiri.dlouhy@czp.cuni.cz	324
mirek		151
Matěj Malecha		130
Kéta		122
Roman Haken		135
Linxová Markéta		135
Veronika Kupková		107
Jiří Dlouhý		123
Matúš Púll		101
Monika Feigerlová	monika.feigerlova@ilaw.cas.cz	93

End Time	User Email	Duration (Minutes)	Participants	Column1
05.03.24 18:25:31	jiri.dlouhy@czp.cuni.cz	164	12	
Guest				
No				
Yes				
Yes				
Yes				
Yes				
Yes				
Yes				
Yes				
Yes				
No				

TZ: Cesty k udržitelné výrobě a spotřebě v ČR – změna pravidel, inovace, ekodesign

Tiskovou zprávu lze v plném znění nalézt zde: <https://czp.cuni.cz/cz/novinky/tz-cesty-k-udrzitelne-vyrobe-a-spotrebe-v-cr-zmena-pravidel-inovace-ekodesign>

Praha 8. 3. 2024: Společná tisková zpráva COŽP UK a STUŽ

V nejbližších dvou letech dojde k poměrně zásadním změnám v legislativě týkající se výrobků uváděných na trh v Evropské unii, která má zajistit jejich menší dopady na životní prostředí. O tom česká veřejnost včetně zainteresovaných aktérů ví málo nebo se na novou situaci nedostatečně připravuje. Předpisy cílí kromě výrobců i na spotřebitele, kterým nabízí širokou škálu možností odpovědného rozhodování, k němuž ale musí být motivováni. Jak moc budeme překvapeni tímto novým a poměrně složitým systémem, kterému se budeme muset přizpůsobit – a jde skutečně jenom o restriktce, nebo se zároveň otevírají četné nové příležitosti pro podniky i jednotlivce?

Odpovědět na tyto otázky měl diskuzní seminář pořádaný Centrem pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy a Společností pro trvale udržitelný život (STUŽ), který se konal v úterý 5. března 2024 v prostorách ČSVTS na Novotného lávce. Cílem bylo zmapovat nové trendy v udržitelné výrobě a spotřebě a to, jak se promítají do české legislativy, do praxe firem a do informačního prostředí, včetně vzdělávání. Debata byla zaměřena na možnosti inovací v podnicích, ale také celkovou společenskou změnu, kterou nové evropské předpisy mohou podnítit. Kromě legislativního rámce byly představeny konkrétní příklady, jak lze principy cirkulární ekonomiky uvádět do praxe. Spojujícím tématem byl ekodesign – přístup, který může posunout vnímání environmentálních problémů do roviny příležitostí. To se panelistům dokonale podařilo, příklady z praxe byly velmi inspirativní, i když prozatím nepatřily k podnikatelskému mainstreamu.

Úvodem bylo zmíněno, že téma ekodesignu se týká každého z nás, neboť každý člověk je také spotřebitel. A člověka-spotřebitele je potřeba rovněž od mládí kultivovat. Právě obor ekodesignu usiluje o to, abychom se orientovali na kvalitu výrobků (spíše než jejich kvantitu); nabízí tak možnost proměnit své zvyklosti a životní styl. Drobnějším podnikatelům otevírá prostor kreativity, kde mohou nově uchopit tradiční témata. Na své si mohou přijít komunitní centra a jiné nevládní organizace, kde se lze věnovat řemeslným činnostem souvisejícím se znovuvyužitím vysloužilých výrobků. To se pak může stát živnou půdou pro start-upy různého druhu, které naplní principy opravitelnosti a recyklace (či dokonce upcyclace). Ty jsou zakotveny v nových předpisech, kromě dalších práv (spotřebitelů) a povinností (výrobců). Ekodesign se týká nejen výrobků, ale i služeb; je tak možné i velkým podnikům ukázat, kam nasměrovat své úsilí o udržitelnost

přímo v jejich provozu. Významnou roli může ekodesignové myšlení sehrát ve vzdělávání, kde by se mohlo/mělo stát metodou promýšlení konkrétní podoby budoucnosti.

Všechny tyto podněty zazněly během dvouhodinového semináře, jehož záznam (včetně jednotlivých vystoupení a prezentací) lze [nalézt na tomto odkazu](#).

Seminář byl součástí projektu aplikovaného výzkumu [CEVOOH \(Centrum environmentálního výzkumu, Odpadové a oběhové hospodářství a environmentální bezpečnost\)](#), jehož cílem je uvádět principy cirkulární ekonomiky do praxe. Ekodesign lze pokládat za progresivní přístup, který řeší tuto problematiku preventivně – tak, aby výrobky vznikaly již s představou, „co s nimi“, když doslouží. Šetří tím značné prostředky vynakládané na likvidaci odpadů či jejich skládkování.

Kontakt: RNDr. Jana Dlouhá, PhD., Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, jana.dlouha@czp.cuni.cz

Ing. Jiří Dlouhý, předseda STUŽ, e-mail: jiri.dlouhy@czp.cuni.cz, tel. č. 724 698 016

Centrum environmentálního výzkumu:
Odpadové a oběhové hospodářství
a environmentální bezpečnost

Společnost pro trvale
udržitelný život
vás zve na diskusní seminář

**Cesty k udržitelné
výrobě a spotřebě v ČR –
změna pravidel, inovace,
ekodesign**

**úterý 5. 3. od 16 do 18
hod v Klubu techniků,
Novotného lávka**

podrobnosti na <https://stuz.cz>

též on-line na
<https://bit.ly/stuz202403>

Panelisté:

Michaela Ličeníková, Eliška Novák Knotková, Matěj
Melecha, Tomáš Mrkvica, Renata Řihová, Jana
Dlouhá

Foto: © 2

UNIVERZITA KARLOVA
Centrum pro otázky životního prostředí